

Šenney fahamandiroo

Alaafiya teendi sargari: Sargaroo no kaŋ Izirayel borey g'a kaa ka marga ka ŋaa cere bande ka cebe kaŋ alaafiya goo ŋgi nda Irkoy game.

Alaneb: Irkoy citaaboo ra, a si harandi kala alaneb hari wala alaneb hari moora se. Hariyaŋ no kaŋ ga haŋandi. Nga nda dolo ga hima. Alanebŋaa man'ti kala tuuroo kaŋ ga alaneb hay.

Albarka danŋan sargari: Sargari no kaŋ ga boro albarka danŋanoo cebe.

Albaytoo: Tiira taka no kaŋ goo Izirayel *sargari juwalkey jineboraa darbaa ga, nga gandey ga. Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) maapey hantumandi tondiyaŋ ga albaytoo ga.

Aleluya: Ebere šenni no, maanaa ti: «Wa Abadantaa saabu!»

Alganiima: Almanoo kaŋ wongu-izey ga duu a borey kaŋ i hin ey kone.

Alhabar Boryaa: Irkoy na Isa *Almasihu sanba a ma adamizey kaŋ ga naanay Isa zunubey yaafa, ŋgi nda Irkoy gamoo ma hanse. Šennoo woo waazoo maapoo ti Alhabar Boryaa, zama a ga boro kaa žahannam fondaa ra ka ni daŋ alženna wanoo ra.

Alkaasidiikaw: Gandaa boro no kaŋ ga maamalahayey alkaasoo dii. Borey kaŋ hinoo goo jamaa boŋ se i ga goy, de mo i ga tonton alkaasoo ga ŋgi boŋ se. Hayey wey se Alyahuudu cimey g'i konnay.

Alkurra: Haya no kaŋ ga teendi ka boro wala haya foo cebe borey se. A ga hima nda sanda gunandiyan. Waatoo din borey kaŋ g'a tee boro kaŋ alkurraa n'a cebe a ga hima nda Irkoy k'a cebe.

Alkurraa goy jinaway kaŋ ti Urim nda Tumim: *Sargari juwalkey mm'i ka goy ka dii Irkoy ibaayoo. Jinayaŋ no kaŋ nda i ga gunandi.

Almasihu: Isa maapey affoo no. Maanaa ti: Boraa kaŋ Irkoy n'a suuba k'a yon nda jii sanda takaa kaŋ kokoy wala *sargari juwalkey jineboraa ga suubandi ka nga goyoo šintin. Maapoo woo goo Isa ga za *Amaana Žeenaa zamanoo ra, waatoo kaŋ annabey ga šelaŋ nga kaayanoo ga. Ebere šenni ra i mma nee Masiya. Grek šenni ra i ga nee a se *Kristos*. I kul maanaa ti affoo.

Alowe: Alowe man'ti kala dumari. Nga fita haroo ga tee safari. Alyahuudey g'a ka bukaw yon.

Amaana: Irkoy meešennoo nongu fooyaŋ ra ir ga dii kaŋ Irkoy na amaana zaa boroyaŋ se, de mo hayaa kaŋ a n'a har ga tee waatoo kaŋ a n'a kayandi ra. Cee fooyaŋ mo a ga hayaa har kaŋ boro ga hima k'a tee hala amaana kaŋ zandi ma tee. Irkoy meešennoo jere jinaa kaŋ maapoo ti Amaana Žeenaa ga hayaa kul fahamandi kaŋ Irkoy n'a tee Izirayel borey se za Isa *Almasihu mana kaa aduŋna ra. Irkoy meešennoo jere hinkantoo kaŋ maapoo ti Amaana Taagaa man'ti kala amaanaa kaŋ Irkoy n'a zaa kaŋ ga teendi Isa Almasihu zamanoo ra.

Anneema: Haya kaŋ boro si hima nda, amma boro duu a yaada.

Anneemakoyoo: *Anneema almaganaa guna.

Astarte: Kanaŋ borey tooru no kaŋ ga woy maa goo.

Ašariyaa: Alyahuudey na Irkoy meešennoo tiiraa citaabu guu jinaa margantaa maapoo daŋ «ašariyaa» (*Tawrat). Cee fooyaŋ *Amaana Žeenaa citaaboo kul se i ga nee ašariyaa. Nongu fooyaŋ mo ra, hayaa kul kaŋ Irkoy n'a har ka nga ibaayoo cebe, i ga nee a se ašariyaa. Ašariyaa baykaw man'ti kala boro kaŋ ga Amaana Žeenaa citaaboo caw k'a feeri borey se.

Ašera: Ašera, Kanaŋ borey tooru no kaŋ ga woy maa goo.

Azakkaa: Hayaa kaŋ boro g'a kaa nga almanoo ra k'a noo Irkoy maapoo ga. Boro fooyan g'a sawandi nda hayey zamna woyaa (10) affoo.

Azi: Azi gandaa man'ti kala Rom laamaa jere foo kaŋ goo gandaa ra kaŋ maapoo ti Tirki.

Bal: Tooru no kaŋ Kanaŋ borey g'a gana.

Batizeyan: Grek šenni no. Batizeyan addaliloo man'ti kala seedetaray kaŋ ga cebe kaŋ ni nimsi ka *tuubi ka zunubu fondaa naŋ. Woo ga, Yehiya na borey batize. Isa *Almasihu taalibey na borey batize kaŋ naanay Isa. Maanaa boraa nka buu ka fijandi ka tun koyne Isa Almasihu bande. Hari nda a ga teendi. A ga cebe mo kaŋ boraa huru Irkoy jamaa ra kaŋ ti *Egilizoo.

Batize, batizekaw: *Batizeyan almaganaa guna.

Beene kaayi-ize: Kaayi-ize no kaŋ karfu-izeyan g'a dii *sargari juwalkaw jineboraa kaayi beeroo ga, nga gandey tenje.

Boro-iz'aroo: Isa maa foo no kaŋ annabi Daniyel na cee nda a za *Amaana Žeenaa zamanoo ra. A ga cebe ir se kaŋ Isa nda Irkoy kul ti affoo. Hinay kul goo a se laboo ga. Nda Isa ga nga maapoo woo har, a mma nee kaŋ nga ti *Almasihu, zama borey lakkaloo ra Almasihu no ma kaa ka Rom borey gaaray kaŋ kone hinoo goo waatoo din.

Borcintaraa jingaroo: Jingar no kaŋ ga borey hongandi cijinoo kaŋ ra Izirayel borey fatta Misira gandaa ra ka duu ngi borcintaraa. Hanoo no kaŋ ra i ga feeji-izoo ŋaa. Sohō nga se i ga nee Pak. *Takulawey kaŋ ra dolobiri sii jingaroo almaganaa guna.

Citaaboo: Irkoy meešennoo tiiraa kaŋ hantumandi no. Citaaboo baykaw man'ti kala boro kaŋ ga *Amaana Žeenaa caw (waaniwaani *Tawrat), k'a fesufesu k'a bayrandi borey se.

Dawda Haamaa: Maa no kaŋ Alyahuudey n'a daŋ Isa *Almasihu kaŋ i g'a batu ga, zama Almasihu si hun kala Dawda hayroo ra.

Diyaw, diyawtaray: Bibiloo ra, diyaw man'ti kala taalibi kaŋ Irkoy wala Isa *Almasihu n'a sanba a ma nga meešennoo toonandi borey do.

Dragonj: Ganjihooga laala no. Borey šennoo ga, haya kul sii kaŋ a s'a tee laalayan ra.

Egiliz: Borey kul kaŋ naanay Isa margaroo no.

Faari-izey kaayanoo jingaroo: *Tendewey jingaroo almaganaa guna.

Fariziyey: Alyahuudey addinaa borey margari dumi no kaŋ ga hanse ka Musa *ašariyaa nda gandaa alaadawey kayandi. I ga konna Isa sanda *Sadusiyeney.

Feeji-izoo: *Irkoy Feeji-izoo almaganaa guna.

Ganiima: *Alganiima almaganaa guna.

Ganjibaali: Haya kara no kaŋ nda a tonandi, a ga hew laala taŋ.

Hegaa ize jina-jinawey jingaroo: *Jirbiyyewey jingaroo almaganaa guna.

Hegaa jingaroo: *Jirbiyyewey jingaroo almaganaa guna.

Herod: Alyahuudey kokoy foo maapoo no. Herod taaci ka bay ka bara. Ijinaa ti woo kaŋ se i ga nee Herod Beeroo kaŋ ga bara Isa *Almasihu hayandiroo waati, ihinkantoo ti Herod Beeroo iz'aru kaŋ maapoo ti Antipas kaŋ ti kokoyoo waatoo kaŋ Isa ga goy Galile (Matiyu 14.1; Marku 6.14; Teegoyey 13.1), ihinzantoo ti Herod Antipas iz'aroo kaŋ maapoo ti Agripa 1, boraa kaŋ na Žak, Yehiya armaa wii (Teegoyey 12.1, 3). Itaacantoo ti Agripa 2 kaŋ ti boraa kaŋ do i na Pol wurru (Teegoyey 25.13; 26.32).

Hongandihaya: Hongandihaya man'ti kala haya kaŋ ga hun sargari ra kaŋ ga boraa kaŋ na sargaroo kaa hongandi Irkoy nda mo kaŋ sargaroo mana hun kala Irkoy maapoo ga.

Hoyraykey margaroo: Alyahuudey alkaaley nda alwakiiley margari beeroo no.

Hozaana: Ebere šenni ra, Hozaana maanaa man'ti kala «Kaa k'ir soolam!» (Zabur 118.25), amma woo banda ga, i g'a tee naali kaatiyan ka Irkoy saabu.

Hugu: *Irkoy hugoo almaganaa guna. *Irkoy hugu beeroo almaganaa guna. *Irkoy hugu beeroo yeetiyanoo jere ga Irkoy se jingaroo almaganaa guna.

Hunanzamzaari: Izirayel borey do, jirbiyyaa zaari cere-cerante no kaŋ ra goy kul si teendi. Asibtoo hane no.

Hundi Henanantaa: Baabaa Irkoy, nda Isa *Almasihu, nda Hundi Henanantaa ti Irkoy follokaa. Hundi Henanantaa ga goro *kretiyeŋey biney ra.

Hundoo: *Hundi Henanantaa almaganaa guna.

Irkoy Feeji-izoo: I ga Isa cee nda Irkoy Feeji-izoo ka cebe kaŋ a ga buu ir zunubey se sanda taka kaŋ nda *Amaana Žeenaa zamanoo ra feeji ga sargandi zunubu se.

Irkoy hugoo: Irkoy meešennoo nongu fooyaŋ ra a ga nee Irkoy dogoo no. Nongu fooyaŋ ra hugoo no kaŋ ra boro kul si hima ka huru nda man'ti *sargari juwalkey jineboraa hinne.

Irkoy hugu beeroo: Hugoo no kaŋ ra Irkoy ga ŋaarayandi kaŋ goo Žerizalem.

Irkoy hugu beeroo yeetiyanoo jere ga Irkoy se jingaroo: Jingar no kaŋ ga Alyahuudey hongandi Irkoy *hugu beeroo yeetiyanoo jere ga Irkoy se kaŋ Žudas Makabe na tee waatoo banda ga kaŋ Antiyoš Epifan na Irkoy hugu beeroo žiibandi.

Isuubantaa: *Almasihu almaganaa guna.

Izopu: Tuuri kaccu no kaŋ Izirayel borey ga kabey tee haya kaŋ nda i ga kuri wala hari say-say boro wala haya ga k'a henanandi.

Iz'aroo: Isa *Almasihu maa no kaŋ ga cebe kaŋ nga azzaatoo nda Irkoy kul ti affoo, Irkoy hunday no. Irkoy ti Isa Baabaa, Isa ti Irkoy Iz'aroo. Amma man'ti woy nda aru margari ize no.

Jiray, jiraykoyni: Bibiloo ra, jiray dumey ga boobo. Dumi foo goo no kaŋ se i ga nee doriciraa, dumi foo mo goo no kaŋ ga kabe-ize dunbu. Waatoo din jiraykoyni sii kala jere ga, a si henan. Nga duubaaniyanoo banda ga, kala a ma sargari kaa jina a ma duu ka huru borey ra.

Jirbiyyewey jingaroo: A man'ti kala jirbi woyguwantoo (50to) *Borcintaraa jingaroo dumaa ga. Izirayel borey jingar no kaŋ goo nda maa boobo sanda: *Pantekotoo jingaroo, *Hegaa jingaroo, *Hegaa ize jina-jinawey jingaroo.

Kanani bora: *Zelot bora almaganaa guna.

Kanjandibundu: Bundu hinka no kaŋ Rom borey g'i gaaru cere ga ka goy futu teekey ciiti k'i *kanji a ga hala i ma buu. Takaa kaŋ nda a ga hima ne:

Kanji: *Kanjandibundu almaganaa guna.

Kretiyeŋ: Isa *Almasihu taalibi se i ga nee kretiyeŋ.

Laamaa: Irkoy ti kokoy. Nga Laamaa man'ti kala nongoo kaŋ ra nga ibaayoo ga teendi. Nga kokoytaraa goo laboo ga za Isa kaayanoo ga, amma a si timme kala alwaatoo kaŋ ga kaa ka kaa ra. Irkoy Laamaa nda beenaa Laamaa kul ti maanaa foo.

Langara: Haya kaŋ ga hiyoo dii jendoo ga.

Ley: Šukka baana alkadarante no. Addinaa darbay boobo si tee kala nda a.

Lewi boro: Boro kaŋ hun Lewi ga. Lewi man'ti kala Yakuba iz'aru kaŋ goo Izirayel alkabiila woy cindi hinka (12) ra. Lewi borey no ma *sargari juwalkey gaa Irkoy *hugu beeroo ra.

Man: Ŋaayan no kaŋ Irkoy n'a zumandi Izirayel borey se saajoo ra waatoo kaŋ i ga naaru ka hun Misira. A ga kaaray ma nee hommo.

Margahugu: Hugu no kaŋ ra Alyahuudey ga cere marga ka Irkoy beerandi, ka addinaa hayey cawandi. Irkoy *hugu beeroo, afolloku bara kaŋ goo Žerizalem, amma margahugu, gandaa koyra kayantey kul goo nda a.

Mezopotami: Siiri borey gandaa kaŋ goo isa hinkaa game no kaŋ ti Efrat isa nda Tigir isa.

Mir: A ga hima nda albarkante. Mir man'ti kala haya kaŋ ga hun tuuri ra. I ga hin k'a bere k'a tee turaari, wala jii kaŋ ga yonandi boro ga kaŋ ga goy cere-cerante šintin, wala jii kaŋ nda i ga bukaw yon, wala haya kaŋ ga kumandi boro doroo ra. Haya no kaŋ si hun kala ganda waani ra, hayoo ga šendi, woo se i ga hin k'a tee gomni boro se.

Mirtjaa: Tuuri kaccu firzi no kaŋ fitawey hewoo ga kan.

Orž: Attam no kaŋ ga hima nda alkama.

Pantekot: *Jirbiyyewey jingaroo almaganaa guna.

Pilat: Pilat wala Pons Pilat, Rom boro no, a tee gofornier Žude, nda *Samari nda Idume gandawey ra.

Saaray: Zamanoo din borey, tondi guusu kaŋ i ga mijoo daabu nda tondi, nga ti ngi saaraa.

Sadusiyey: Alyahuudey addinaa borey margari foo no. Ngi ra *sargari juwalkaw booboyaŋ ga zandi. I ga konna Isa sanda *Fariziyeyey, amma ngi nda ey sii fondo foo. I si yadda kaŋ almalayka nda ganji ga bara, i si yadda kaŋ bukawey tunyanoo ga bara. I si yadda citaabu kul ga nda man'ti *Tawrat kaŋ Musa n'a hantum.

Samari: Koyra wala koyraa nda nga laamaa no. Samari sii kala Žude nda Galile gandawey game. Samari borey nda Alyahuudey si cere zaa ba kayna.

Sargari hari-hari: Haya no kaŋ boro g'a kaa sargari, a man'ti kala hari-hari sanda *alaneb hari moora wala jii.

Sargari juwalkaw beeri: *Sargari juwalkey jineboraa almaganaa guna.

Sargari juwalkaw: Bora no kaŋ goo Irkoy nda adamizey game kaŋ ga borey sargarey noo Irkoy maapoo ga.

Sargari juwalkawtaray: *Sargari juwalkaw almaganaa guna.

Sargari juwalkey jineboraa: *Sargari juwalkaw almaganaa guna. Sargari juwalkey jineboraa man'ti kala boraa hinne kaŋ cee foo jiiroo ra a ga huru nongu henanantey ihenanantaa ra. Nga ti *hoyraykey margaroo mo jineboraa.

Sargari juwalyan: *Sargari juwalkaw almaganaa guna.

Sargari kukurante: Sargari no kaŋ ga tonandi k'a tee boosu.

Sargari tonante: Nga nda *sargari kukurante kul ti affoo.

Sargari zinji-zinjante: Taka foo no kaŋ nda boro ga sargari kaa. *Sargari juwalkaa ga sargaroo nongu foo dii k'a zinji-zinji. Ebere šenni ra, sargari zinji-zinjante nda sargari kaŋ cebandi kul ti affoo.

Sawalyanoo jiiroo: Jiiri cere-cerante no kaŋ maapoo maanaa ti «laati kar jinde». Jiiri iyye foo kul iyyantoo man'ti kala hunanzam jiiri. Jiiri iyye hala cee iyye (jiiri woytaaci cindi yagga (49)) nga banda ga, jiiroo kaŋ ga kaa, maanaa jiiri woy guwantoo (50to) ti Sawalyanoo jiiroo. Sawalyanoo jiiroo woo ra Izirayel borey kaŋ huru baŋpataray ga sawalandi, labey kaŋ neerandi ga yeetandi koyey se.

Sedere: Tuuri dumi no kaŋ ga hanse ka kuku. A si zay kala hondey boŋ. Nga bundoo ga hanse ka ceecandi hugu cinayan se.

Siyon: Cee jinaa tondi hondoo kaŋ boŋ Žerizalem koyraa goo, maapoo ti Siyon. Woo se cee fooyaŋ i ga nee Žerizalem se Siyon.

Taasu sargari: Haya no kaŋ boro g'a kaa sargari, taasu no.

Takulawey kaŋ ra dolobiri sii jingaroo: Jingar no kaŋ goo *Borcintaraa jingaroo dumaa ga, jingar no kaŋ ra takulawey kaŋ ga ŋandi, dolobiri sii i ra.

Talaŋ: Nooru maa no. A ga sawa nda deniye zenber iyye (7.000). Deniye foo man'ti kala *Amaana Žeenaa zamanoo ra boro foo zaari goy hay. Almizantondi maa foo no kaŋ ga koy sawa nda kilo waranza (30) ka koy woytaaci cindi yagga (49) cine.

Tawrat: Irkoy meešennoo tiiraa citaabu guu jinaa no.

Tendewey jingaroo: Jirbi guu *Zunubu tuusuyanoo zaaroo dumaa ga ti Tendewey jingaroo kaṅ ga teendi jirbi iyee. Jingar no kaṅ ga Izirayel borey hongandi naarumaa kaṅ i n'a tee ka hun Misira. Jingaroo din ra tendeyanṅ cire i ga goro. Tendewey jingaroo maa faa ti *Faari-izey kaayanoo jingaroo.

Tijay-zaa-bundu: Bunduyanṅ no kaṅ ga adabba hinka haw cere ga (cee booboyanṅ adabbawey man'ti kala hawyanṅ). Adamizey g'a tee yaasay ka cebe kaṅ boro foo goo affoo hinoo cire sanda baṅṅa.

Tooje sargari: Sargaroo kaṅ Izirayel borey g'a kaa zunubu teeyan banda ga.

Tuubi: Ka hun fondo laala ra ka yee Irkoy ga.

Urs: Ganjihooga no kaṅ nda a kay nga boṅ ga, a ga hin ka koy too hala meetar hinza cine.

Wahay: Wande kaṅ si too wandoo kaṅ ti borcin woy. A ga hin ka tee kurpoo mana duu a kala wongu ra, maanaa kasa-ize, wala a nk'a day.

Zaytunaa, zaytu: Tuuri no kaṅ ga zay Izirayel. Izey ga hima nda garbay-ize gani, jii goo i ra.

Zelot bora: Boro no kaṅ goo kondaa ra kaṅ ga gurgay nga gandaa se ka Rom borey gaaray. Zelot nda *Kanani kul ti maa foo.

Zunubu sargari: Sargaroo (alman) no kaṅ Izirayel borey g'a kukuray k'a kaa Irkoy maapoo ga. Nga nda *tooje sargari kul ga hima.

Zunubu tuusuyanoo zaaroo: Handu iyee *Borcintaraa jingaroo banda ga, nga ra Zunubu tuusuyanoo zaaroo ga kaa. *Sargari juwalkey jineboraa ga koy nongu henanantey ihenanantaa ra ka sargari kaa Irkoy maapoo ga.